

Дело C-623/23 [Melbán]ⁱ**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на представяне:**

6 октомври 2023 г.

Запитваща юрисдикция:

Juzgado de lo Social n.º 3 de Pamplona (Испания)

Дата на акта за преюдициално запитване:

21 септември 2023 г.

Жалбоподател:

UV

Ответник:

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS)

Предмет на главното производство

Пенсия за осигурителен стаж и възраст — Добавка за пенсионери, отгледали деца — Заявление за отпускане на добавка, подадено от пенсионер от мъжки пол

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване

Член 267 ДФЕС — Преюдициално запитване за тълкуване — Директива 79/7/ЕИО — Равно третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване — Добавка за пенсионери, отгледали деца — Отпускане на добавката на всички пенсионери от женски пол — Условия, наложени на пенсионерите от мъжки пол — Пряка дискриминация — Еwentуално обосноваване — Последници от еwentуалното установяване от Съда на наличие на дискриминация

ⁱ Името на настоящото дело е фиктивно. То не отговаря на действително име на нито една от страните в производството.

Преюдициални въпроси

- 1) Трябва ли Директива 79/7/ЕИО на Съвета от 19 декември 1978 година относно постепенното прилагане на принципа на равното третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване да се тълкува в смисъл, че национална правна уредба като член 60 от Ley General de Seguridad Social (Общ закон за социалното осигуряване), озаглавен „Добавка към пенсията за намаляване на неравенството между половете“, съгласно който правото на добавка към зависещи от вноски пенсии за осигурителен стаж и възраст и пенсии за инвалидност се признава на жените, отгледали рождени или осиновени деца и получаващи посочената пенсия, без никакво друго условие и независимо от размера на пенсията им, а не се признава при същите условия на мъжете в еднакво положение, като за придобиване на право на добавката към пенсията им за осигурителен стаж и възраст или пенсията им за инвалидност се изискват определени периоди на прекъсване на плащането на вноски или плащане на по-ниски вноски след раждането на децата или осиновяването и по-конкретно при деца, родени или осиновени до 31 декември 1994 г., да имат прекъсване на плащането на вноски за повече от 120 дни в период от 9 месеца преди раждането до 3 години след тази дата или, при осиновяване, в периода от датата на съдебното решение за допускането му до следващите 3 години, при условие че сборът от сумите на отпуснатите пенсии не надвишава размера на пенсията на жената, а при деца, родени или осиновени след 1 януари 1995 г., сумата на осигурителните основи за 24-те месеца след месеца на раждането или на съдебното решение за допускане на осиновяването да е по-ниска с над 15 % от сумата за непосредствено предходните 24 месеца, при условие че сборът от сумите на отпуснатите пенсии е по-нисък от размера на пенсията на жената, не отговаря на предвидения в членове 1 и 4 от Директивата принцип на равно третиране, който не допуска каквато и да е дискриминация, основана на пола?
- 2) Налага ли Директива 79/7/ЕИО на Съвета от 19 декември 1978 година относно постепенното прилагане на принципа на равното третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване като последица от дискриминацията, произтичаща от изключването на пенсионер от мъжки пол, да му бъде отпусната добавката към пенсията за осигурителен стаж и възраст, въпреки че съгласно член 60 от LGSS добавката може да бъде отпусната само на един от родителите, а същевременно не следва отпускането на добавката на пенсионирувания мъж да води като резултат от решението на Съда и несъответствието на националната правна уредба с Директивата до прекратяване на добавката, отпусната на жената, получаваща пенсия за

осигурителен стаж и възраст, тъй като тя отговаря на законоустановените условия да е майка на едно или повече деца?

Релевантни разпоредби от правото на Съюза

- Член 157, параграф 4 ДФЕС.
- Членове 20, 21 и 23 и член 34, параграф 1 от Харта на основните права на Европейския съюз
- Директива 79/7/ЕИО относно постепенното прилагане на принципа на равното третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване, трето съображение и член 1, член 3, параграф 1, член 4 и член 7, параграф 1, буква в)

Релевантни разпоредби от националното право

Член 9, параграф 2 (насърчаване на равенството от публичните органи) и член 14 (принцип на равенство) от Constitución española (Испанска конституция).

Член 3, член 4 и член 11, параграф 1 от Ley Orgánica 3/2007 para la igualdad efectiva de mujeres y hombres (Устройствен закон 3/2007 за действителното равенство между жените и мъжете) от 22 март 2007 г.

Ley General de la Seguridad Social (Общ закон за социалното осигуряване) (консолидирана редакция, одобрена с Real Decreto Legislativo 8/2015 (Кралски законодателен декрет 8/2015) от 30 октомври 2015 г., BOE № 261 от 31 октомври 2015 г., наричан по-нататък „LGSS“), изменен с Real Decreto-ley 3/2021 (Кралски декрет-закон) от 2 февруари 2021 г.

Член 60 от LGSS, уреждащ т.нар. „добавка към зависещи от вноски пенсии за намаляване на неравенството между половете“, предвижда:

„1. Жените, отгледали едно или повече деца и получават зависеща от вноски пенсия за осигурителен стаж и възраст, пенсия за инвалидност или наследствена пенсия имат право на добавка за всяко дете поради въздействието, което като цяло оказва неравенството между половете върху размера на социалноосигурителните пенсии на жените. Правото на добавка за всяко дете се отпуска или запазва за жената, при условие че не е подадено заявление и добавката не е отпусната на другия родител, а ако другият родител също е жена — тя се отпуска на жената, чиято пенсия от общественото осигуряване е по-ниска.

Мъжете придобиват право на отпускане на добавката, ако е изпълнено някое от следните условия:

- a) отпусната им е наследствена пенсия при смърт на другия родител на общите деца, при условие че някое от тях има право на наследствена пенсия от починал родител;
- b) получават зависеща от вноски пенсия за осигурителен стаж и възраст или пенсия за инвалидност и са прекъснали професионалната си кариера или тя е била засегната поради раждане или осиновяване на дете при следните условия:

1. при деца, родени или осиновени до 31 декември 1994 г., имат прекъсване на плащането на вноски за повече от 120 дни в период от 9 месеца преди раждането до 3 години след тази дата или, при осиновяване — в периода от датата на съдебното решение за допускането му до следващите 3 години, при условие че сборът от сумите на отпуснатите пенсии не надвишава размера на пенсията на жената;

2. при деца, родени или осиновени след 1 януари 1995 г., сумата на осигурителните основи за 24 месеца след месеца на раждането или на съдебното решение за допускане на осиновяването е по-ниска с над 15 % от сумата за непосредствено предходните 24 месеца, при условие че сборът от сумите на отпуснатите пенсии е по-нисък от размера на пенсията на жената.

[...]

2. Отпускането на добавката на втория родител води до прекратяване на добавката, отпусната на първия родител [...].
3. Тази добавка има във всяко отношение правното естество на зависеща от вноски пенсия от общественото осигуряване.

Размерът на добавката за всяко дете се определя в съответния Ley de Presupuestos Generales del Estado (Закон за общия държавен бюджет). [...].

Размерът на добавката не се взема предвид при прилагането на максималния размер на пенсията [...].“

Тридесет и седма допълнителна разпоредба от LGSS предвижда:

„Времеви обхват на добавката към зависещи от вноски пенсии за намаляване на неравенството между половете.

1. Правото на отпускане на добавката към зависещи от вноски пенсии за намаляване на неравенството между половете по член 60 се запазва, докато неравенството между половете по отношение на

получаваните през предходната година пенсии за осигурителен стаж и възраст надвишава 5 %.

2. За целите на този закон „неравенство между половете по отношение на пенсиите за осигурителен стаж и възраст“ означава процентът, изразяващ разликата между средния размер на получаваните през определена година зависещи от вноски пенсии за осигурителен стаж и възраст от мъжете и жените.

[...]“.

Кратко представяне на фактите и на главното производство

- 1 Жалбоподателят е пенсионер и баща на две деца, родени през 1991 г. и 1994 г. Пенсията му за осигурителен стаж и възраст е по-ниска от пенсията за осигурителен стаж и възраст на майката на тези деца.
- 2 Жалбоподателят подава заявление до Instituto Nacional de la Seguridad Social (Национален институт за социално осигуряване, Испания) (INSS) за отпускане на добавката към зависещи от вноски пенсии за намаляване на неравенството между половете (наричана по-нататък „разглежданата добавка“), предвидена в член 60 от LGSS.
- 3 INSS издава решение, с което му отказва разглежданата добавка, тъй като не отговаря на условията на посочения член.
- 4 След това решение разглежданата добавка е отпусната на майката на тези деца.
- 5 Жалбоподателят обжалва по съдебен ред посоченото решение, тъй като според него правната уредба на разглежданата добавка противоречи на правото на Съюза, по-конкретно на принципа на равно третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване. Всъщност жалбоподателят твърди, че докато тази добавка се отпуска на всички пенсионирани жени, отгледали деца, на пенсионирани мъже, отгледали деца, се налагат допълнителни условия за получаването ѝ.

Основни твърдения на страните в главното производство

- 6 INSS счита, че правната уредба на добавката отговаря на изискванията на Директива 79/7/ЕИО, по-специално на член 4, параграф 1 и член 7, параграф 1, буква б) от нея, и отстранява недостатъците на правната уредба на добавката, във връзка с която е постановено решение на Съда от 12 декември 2019 г., Instituto Nacional de la Seguridad Social (Добавка към пенсията на майки), C-450/18, EU:C:2019:1075 (наричано по-нататък „решение C-450/18“). INSS се позовава и на легитимната и пропорционална

цел на правната уредба на разглежданата добавка и изтъква, че тя е отражение на подчиненото положение на жените на пазара на труда, тъй като традиционно имат водеща роля в грижите за отглеждането на децата. Той добавя, че въпреки това е оставена отворена възможността за получаване на достъп до добавката за бащите, които докажат, че осигурителният им стаж е засегнат от раждането или осиновяването на дете поради поемането на грижата за отглеждането му. INSS подчертава и времевия обхват на новата парична добавка, която се свързва с постигането на целта за намаляване на неравенството между половете по отношение на зависещите от вноски пенсии под 5 %. Накрая INSS твърди, че ако се установи, че правната уредба на разглежданата добавка представлява дискриминация, основана на пола, съгласно Директива 79/7, отпускането на добавката на жалбоподателя би довело до прекратяване на отпуснатата на майката добавка, тъй като нейната пенсия е по-висока от неговата.

- 7 Жалбоподателят твърди, че правната уредба на посочената добавка противоречи на правото на Съюза, по-конкретно на принципа на равно третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване, и сегашният член 60 от LGSS не коригира предходната правна уредба, която Съдът обявява за несъвместима с правото на Съюза в решение C-450/18.

Кратко изложение на мотивите за преюдициалното запитване

По първия преюдициален въпрос

- 8 Жалбоподателят, който е баща на две деца и получава по-ниска пенсия от пенсията на майката на тези деца, няма право на добавката към пенсията, тъй като не доказва прекъсване на плащането на вноски за повече от 120 дни в период от 9 месеца преди раждането на децата до 3 години след тази дата, както се изисква от член 60 от LGSS.
- 9 Разглежданата добавка попада в приложното поле на Директива 79/7, тъй като е част от законно установена схема за закрила срещу един от рисковете, изброени в член 3, параграф 1 от нея, като старост или пенсиониране, и е пряко и ефективно свързана със закрила срещу този риск, както се посочва в решение C-450/18.
- 10 Несъмнено има разлика в третирането на лицата, които получават добавката, в зависимост от това дали са мъже или жени. Националната правна уредба третира по-неблагоприятно пенсионираните мъже, отгледали две или повече рождени или осиновени деца. Такова по-неблагоприятно третиране, основано на пола, може да представлява пряка дискриминация по смисъла на член 4, параграф 1 от Директива 79/7.
- 11 Следователно следва да се прецени дали тази разлика в третирането е обоснована.

а) Обосноваване с неравенството между половете по отношение на пенсиите като цяло или по отношение на отглеждането и полагането на грижи за децата като задача, изпълнявана предимно от жените

Възниква въпросът дали може разликата в третирането да се счита за обоснована с оглед на общоизвестния факт (въз основа на статистическите данни, приети от всички страни, които освен това са публично достъпни), че в Испания постигането на равновесие между личния и професионалния живот, както и отглеждането, полагането на грижи и образованието на децата се поема предимно от жените. Не може да се отрече, че съществува историческа и системна дискриминация на жените на пазара на труда поради поемането на водещата роля в отглеждането на децата.

Това обстоятелство много често засяга трудовия стаж на жените и приноса им към системата за социално осигуряване чрез заплащането на вноски, което води до прекъсване на плащането на вноски в периода на отглеждане на ненавършилите пълнолетие деца или до плащане на по-ниски вноски в сравнение със заплащаните от мъжете вноски. Това оказва крайно въздействие върху неравенството между половете в испанската пенсионна система (което също е общоизвестен и признат от страните факт).

В това отношение испанският законодател обосновава разглежданата добавка с историческа и системна дискриминация на жените на пазара на труда поради поемането на водещата роля в отглеждането на децата. Според посочения законодател майчинството засяга съществено трудовата дейност на жената в нейната активна възраст, което е една от причините, ако не и най-съществената, за неравенството между половете: колкото повече са децата, толкова малък е осигурителният стаж, делът на трудовите договори на пълно или еквивалентно работно време и в крайна сметка отпуснатата пенсия. Испанският законодател добавя, че целта е да се поправят вредите, претърпени от жените, които в днешно време придобиват право на пенсия през трудовия си стаж, тоест причинена в миналото вреда, поради което това е напълно съвместимо и съгласувано с разработването на амбициозни политики за равенство, които да коригират съществуващото понастоящем неравенство на пазара на труда и разпределянето на роляте, свързани с отглеждането на децата. В съответствие с този подход времевият обхват на новата парична добавка се свързва с постигането на целта за намаляване на неравенството между половете по отношение на зависещите от вноски пенсии за осигурителен стаж и възраст под 5 %.

Срещу тази обосновка на правната уредба обаче може да се възрази, че съгласно правната уредба на разглежданата добавка тя се отпуска на жените, независимо от действителното въздействие на майчинството или осиновяването върху трудовия им стаж и размера на пенсията им и от техния принос към системата за социално осигуряване чрез заплащането на вноски. За да придобият право на разглежданата добавка, за жените не се изисква прекъсване на плащането на вноски или плащане на по-ниски

вноски от тези, които мъжете може да са заплащали по време на трудовия си живот като цяло или в определени периоди от време около раждането или осиновяването.

Освен това разглежданата добавка се отпуска на всички жени, придобили право на пенсия за осигурителен стаж и възраст и пенсия за инвалидност, независимо от размера на пенсията, която получават. Всъщност тази добавка се отпуска на жените дори ако пенсията им надвишава средната социалноосигурителна пенсия или получават законоустановената максимална пенсия.

В настоящия случай получаваната от майката пенсия за осигурителен стаж и възраст е по-висока от тази на жалбоподателя. Той обаче няма право на разглежданата добавка, тъй като няма прекъсване на плащането на вноски за повече от 120 дни в период от 9 месеца преди раждането на децата му до 3 години след тази дата.

За автоматичното отпускане на разглежданата добавка на жените не се изисква и да докажат, че са полагали грижи и отглеждали родените или осиновени деца, или че са упражнили правото си на подобряване на баланса между личния и професионалния си живот като намалено работно време или родителски отпуск, или че са претърпели загуби или вредни последици за трудовата или професионалната си кариера.

Според представените от INSS статистически данни от влизането в сила на разглежданата добавка са отпуснати 326 593 добавки към пенсии за осигурителен стаж и възраст и пенсии за инвалидност. От този общ брой 279 910 добавки са отпуснати на пенсионери — жени и 46 683 — на пенсионери — мъже. От общия брой пенсионери — жени, получаващи добавка, 8920 пенсии за осигурителен стаж и възраст достигат законоустановената максимална пенсия, към който размер се добавя и сумата на добавката, а при отпуснатите на мъжете добавки към пенсията за осигурителен стаж и възраст 1402 пенсии достигат максималната пенсия. Тези данни показват големите трудности на мъжете да изпълнят условията за придобиване на право на разглежданата добавка.

При тези обстоятелства възниква въпросът дали неравенството между половете по отношение на пенсиите като цяло или безспорните данни, че предимно жените полагат грижи и отглеждат децата и упражняват правото на подобряване на баланса между личния и професионалния си живот, могат да се считат за основателни и пропорционални причини за въвеждането на правен режим в полза на всички жени като мярка за позитивно действие, който предполага автоматично отпускане на добавката към пенсиите, независимо от сумата на платените вноски в периодите от време след раждането на детето или осиновяването или липсата на прекъсване на плащането на вноски (или напускане на пазара на труда или намалено възнаграждение), докато по отношение на мъжете за отпускането на

добавката се изисква прекъсване на плащането на вноски или плащане на по-ниски вноски в периодите непосредствено след раждането или осиновяването дори ако размерът на пенсията им е по-нисък от средната социалноосигурителна пенсия.

b) Обосноваване с вредите, които са претърпели жените по време на трудовия си стаж, дори ако не са ощетени при отпускането на пенсията

Възниква въпросът дали дискриминацията може да се счита за обоснована с обстоятелството, че по думите на испанския законодател „целта е да се поправят вредите, претърпени от жените, които в днешно време придобиват право на пенсия, по време на трудовия им стаж, тоест причинена в миналото вреда“, особено ако съдът следва да извърши тълкуване от гледна точка на пола, доколкото равното третиране на жените и мъжете е основополагащ принцип на правния ред, отчитайки всеобхватния характер на принципа на равенство.

c) Обосноваване със закрилата на жените в качеството им на родители или със закрилата на майчинството

Както при предходната правна уредба, която Съдът приема за несъвместима с Директива 79/7 в решение C-450/18, сегашният член 60 от LGSS не установява каквато и да било връзка между предоставянето на разглежданата добавка към пенсията и ползването на отпуск по майчинство или неблагоприятните последици за жените за професионалната им кариера поради прекъсване на трудова дейност през периода след раждането.

Споменатата добавка се предоставя по-специално и на жени, които са осиновили деца, което показва, че националният законодател не е имал намерение да ограничи предоставяната с член 60 от LGSS закрила само до биологичното състояние на жените след раждане.

Освен това в действителност разглежданата разпоредба не изисква жената да е спряла работа след раждането, като по този начин липсва условие тя да е ползвала отпуск по майчинство. Такъв е по-специално случаят, когато жената е родила, преди да навлезе на пазара на труда.

Следователно новата добавка към пенсията явно не попада в приложното поле на изключението по член 4, параграф 2 от Директива 79/7.

d) Обосноваване с изключването от приложното поле на Директива 79/7 на добавката към пенсията като привилегия, свързана с правото на пенсия за старост, предоставяна на лица, които са отгледали деца, и придобиването на права след прекъсване на работа поради отглеждането на деца

Възниква въпросът за евентуалното прилагане на изключението, предвидено в член 7, параграф 1, буква б) от Директива 79/7, съгласно който Директивата не засяга правото на държавите членки да изключват от

приложното ѝ поле привилегиите, свързани с правото на пенсия за старост, предоставяни на лица, отгледали деца, и придобиването на право на обезщетение след прекъсване на работа поради отглеждането на деца.

Съдът обаче приема в решение C-450/18, че член 7, параграф 1, буква б) от Директива 79/7 не е приложим към обезщетение като разглежданата в посоченото решение добавка към пенсията и, изглежда, може да бъде даден същият отговор и по отношение на разглежданата в настоящия случай добавка, предвидена в новия текст на член 60 от LGSS.

е) Обосноваване с мярка за позитивно действие на основание член 157, параграф 4 ДФЕС

Възниква въпросът дали добавката може да спада към мерките за позитивно действие, които се допускат на основание член 157, параграф 4 ДФЕС.

Както се посочва в решение C-450/18, „посочената разпоредба не е приложима обаче за национална правна уредба като член 60, параграф 1 от LGSS, тъй като разглежданата добавка към пенсията предоставя допълнителни средства на жените към момент, когато им се отпуска по-специално пенсия за трайна загуба на работоспособност, без при това да решава свързани с трудовия им стаж проблеми и явно без да може да компенсира възникналите в резултат на това неблагоприятни последици за тях посредством помощ, която да осигури на практика пълна равнопоставеност между мъжете и жените в професионалния живот“.

Изглежда, че същото съображение би могло да важи и по отношение на разглежданата добавка, предвидена в новия текст на член 60 от LGSS.

По втория преюдициален въпрос

- 12 Ако Съдът приеме, че правната уредба на разглежданата добавка не е в съответствие с принципа на равно третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване, възниква друг въпрос относно последиците от такава констатация.
- 13 Член 60 от LGSS предвижда, че правото на добавката се полага само на едно лице, тоест тя може да се предостави само на един от родителите. Освен това, ако пенсионерът е мъж, за получаване на добавката се изисква пенсията му да е по-ниска от пенсията на майката.
- 14 При това положение възниква въпросът дали полезното действие на Директива 79/7 и зачитането на принципа на недопускане на дискриминация налагат разглежданата добавка да бъде отпусната и на пенсионирания мъж, който претендира за нея, въпреки че съгласно националната правна уредба тя може да бъде отпусната само на един от двамата родители.

- 15 Същевременно, като се има предвид, че пенсионираната жена в настоящия случай има право на добавката, тъй като отговаря на законоустановените условия, възниква въпросът дали наличието на дискриминация на пенсионирания мъж, ако това се приеме от Съда, е пречка да се запази правото на разглежданата добавка в полза и на двамата родители, въпреки че съгласно националното право тя може да бъде отпусната само на един от тях.
- 16 В настоящия случай, ако се приложи националната разпоредба, отпускането на добавката на жалбоподателя би довело до загубването на отпусната добавка на пенсионираната жена, тъй като нейната пенсия е по-висока от неговата пенсия.
- 17 Ако обаче разглежданата добавка бъде отпусната само на пенсионирания мъж, чиято пенсия е по-ниска, констатацията на Съда, че е налице дискриминационно третиране, би била лишена от полезно действие. Освен това националната разпоредба, съгласно която добавката се отпуска само на лицето, чиято пенсия е по-ниска, се отнася до случая, в който и двамата родители отговарят на законоустановените условия за получаването ѝ. Следователно тя не е приложима, когато добавката се отпуска на баща, който не отговаря на установените в посочената разпоредба условия.

РАБОТЕН ДОКУМЕНТ